

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЧЕРНОБАЙ ОЛЕГ ІВАНОВИЧ

УДК 342.9

**АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУДУ
У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпропетровськ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, доцент

Бурбика Михайло Михайлович,

Сумський державний університет,

завідувач кафедри адміністративного, господарського права

та фінансово-економічної безпеки;

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Собакарь Андрій Олексійович,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,

професор кафедри тактико-спеціальної підготовки.

кандидат юридичних наук

Петренко Ігор В'ячеславович,

Державна судова адміністрація України в Сумській області,

заступник начальника територіального управління.

Захист відбудеться 26 лютого 2016 р. об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 26.

Автореферат розісланий 21 січня 2016 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Суд як орган державної влади є відповідним провідником права, діяльність якого спрямована на утвердження верховенства права, а також на захист прав та інтересів людини і громадянина від численних правопорушень, наприклад адміністративних, у різних сферах життєдіяльності суспільства. На сьогодні в теоретичному супроводженні адміністративно-юрисдикційної діяльності суду залишається досить багато невіршених питань, пов'язаних зі здійсненням судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, особливо стосовно процесу проведення судової реформи та спрямованості держави у напрямі забезпечення реального захисту громадян шляхом здійснення справедливого правосуддя. З огляду на це потрібно комплексно підійти до розв'язання проблеми діяльності судових органів у цілому та у конкретній галузі права зокрема. Особливо гостро проблемні питання постають при здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил.

Розгляд справ про порушення митних правил судами досить стисло регламентований чинним законодавством, а тому доцільним є подальше дослідження сутності адміністративної юрисдикції, окремих її проблем та надання ґрунтовних пропозицій щодо її удосконалення. Особливого значення набуває вивчення теоретико-правових аспектів адміністративно-юрисдикційної діяльності суду, окремих стадій розгляду справ про порушення митних правил, досвіду зарубіжних країн при розгляді судом справ про порушення митних правил. Прийняття нового Митного кодексу зумовило перегляд адміністративного провадження справ про порушення митних правил, удосконалення приписів та норм як Митного кодексу України, так і Кодексу України про адміністративні правопорушення. У зв'язку із цим становищем змінюється і сам розгляд справ про порушення митних правил, визначаються основні вимоги до розгляду судом зазначених справ. Усе це свідчить про актуальність теми дисертаційного дослідження й необхідність у комплексному всебічному її розгляді.

Проблемні питання діяльності суду щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення розглядали у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як В.Б. Авер'янов, Г.Т. Агєєнкова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, А.С. Васильєв, І.О. Галаган, В.М. Гарашук, І.П. Голосніченко, С.М. Гусаров, Є.В. Додін, М.І. Єропкін, Ф.Л. Жорін, В.В. Зуй, С.В. Ківалов, Л.В. Коваль, Т.О. Коломoeць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.Я. Масленніков, О.М. Музичук, В.Я. Настюк, А.О. Нечитайленко, В.Ф. Опришко, О.І. Остапенко, П.В. Пашко, А.І. Педешко, Д.В. Приймаченко, Ю.С. Рябов, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупа, М.Г. Шульга та ін. Проте на сьогодні суттєвою прогалиною залишається окреслення значення та ролі суду в системі адміністративно-юрисдикційних

органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення митних правил.

Таким чином, актуальність і важливість вивчення адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил та необхідність подальшого вдосконалення розгляду даної категорії справ, а також потрібність у науковому узагальненні позитивного міжнародного досвіду зумовлюють доцільність проведення даного дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 № 14–10, досліджень юридичного факультету Сумського державного університету на 2011–2014 рр., зокрема науково-дослідних тем «Правоохоронна система України: адміністративно-правові заходи організації та функціонування» (державний реєстраційний номер 0110U005040) і «Організація та принципи діяльності судової влади України: сутність, поняття, сучасний стан діяльності та шляхи оптимізації адміністративно-правових засад формування позитивного іміджу» (державний реєстраційний номер 0113U003314).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Сумського державного університету 13 грудня 2012 р. (протокол № 5).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб з урахуванням надбань науки адміністративного права, результатів аналізу діяльності судової гілки влади розкрити особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил та запропонувати науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- надати авторське визначення поняттю «адміністративно-юрисдикційна діяльність суду»;
- визначити основні форми адміністративно-юрисдикційної діяльності суду;
- розкрити місце суду в системі адміністративно-юрисдикційних органів, уповноважених на розгляд справ про митні правопорушення;
- встановити критерії, за якими здійснюється розмежування компетенції судів загальної юрисдикції та адміністративних судів;
- дати характеристику попереднього судового засідання як стадії підготовки справ про порушення митних правил до судового розгляду, визначити перелік питань, які повинні бути вирішені на стадії підготовки справ до судового розгляду;
- окреслити проблемні питання, які виникають в адміністративно-юрисдикційній діяльності суду у справах про порушення митних правил;

- проаналізувати міжнародний досвід адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил та визначити основні напрямки його використання в українських реаліях;

- сформулювати пропозиції щодо удосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил.

Об'єктом дослідження є розгляд судом справ про адміністративні правопорушення.

Предмет дослідження – адміністративно-юрисдикційна діяльність суду у справах про порушення митних правил.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дослідження становить сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Методологічну основу дослідження складають загальнонаукові і спеціальні методи.

У роботі застосовано *логіко-семантичний метод*, за допомогою якого здійснено розгляд та узагальнення основних понять (підрозділи 1.1–1.3). Одним з основних методів є *діалектичний*, який використовується при аналізі чинного законодавства та практики його застосування при здійсненні судами розгляду справ про порушення митних правил (підрозділи 2.2., 2.3). За допомогою *структурно-функціонального методу* було виявлено недоліки у правовому регулюванні розгляду справ про митні правопорушення (підрозділи 2.3., 2.4., 3.1, 3.2). *Системно-структурний метод* використовувався при дослідженні особливостей розгляду судом справ про порушення митних правил, структури підготовки справ до судового розгляду, безпосереднього судового розгляду справ тощо (підрозділи 2.1–2.3). *Компаративний метод* допоміг проаналізувати нормативно-правові акти, що регулюють адміністративно-юрисдикційну діяльність суду, в тому числі й на міжнародному рівні; здійснити порівняння та співвідношення особливостей розгляду справ про порушення митних правил та інших категорій справ, адміністративно-юрисдикційної діяльності суду в Україні та високорозвинених країнах світу (підрозділи 2.1–2.3, 3.1). Використання *методів аналізу та синтезу* дозволило сформулювати пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства (підрозділ 3.1, 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що на основі аналізу наукових здобутків, законодавства та практики його реалізації проведено комплексне дослідження адміністративно-юрисдикційної діяльності суду, визначено основні особливості розгляду судом справ про порушення митних правил. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд наукових положень і висновків:

уперше:

- запропоновано внести зміни до Митного кодексу України та визначити підстави для проведення додаткової перевірки судом справ про митні правопорушення, до яких слід віднести такі: 1) наявність помилок при складанні протоколу про митне правопорушення; 2) відсутність необхідних доказів того чи іншого елемента, який потрібно довести для вирішення справи по суті; 3) відсутність фактичних даних, якими обґрунтовується

конкретний доказ у справі; 4) неможливість розгляду справи у зв'язку із неповними відомостями про особу правопорушника та неповним складанням протоколу про порушення митних правил; 5) інші підстави, які на розсуд суду є необхідними для вирішення справи по суті та прийняття дійсно обґрунтованого рішення (наприклад, допит інших свідків у справі, пояснення осіб тощо);

– обґрунтовано необхідність закріплення строку направлення матеріалів від органу, що виявив правопорушення та склав протокол про митне правопорушення, до суду шляхом внесення відповідних змін до Митного кодексу України;

удосконалено:

– перелік ознак адміністративно-юрисдикційної діяльності, серед яких слід виділити такі: 1) є складовою частиною виконавчо-розпорядчої діяльності відповідних органів державної виконавчої влади; 2) адміністративна юрисдикція має державно-владний характер, оскільки одним із учасників цих правовідносин обов'язково виступає орган державної влади; 3) розгляд спорів, що належать до адміністративної юрисдикції, здійснюється виключно уповноваженими на те державними органами та судом; 4) наявність законодавчо регламентованої процесуальної форми здійснення адміністративної юрисдикції; 5) участь самих сторін конфлікту в процесі його вирішення; 6) інстанційність оскарження дій, бездіяльності і рішень органів, які наділені адміністративною юрисдикцією; 7) індивідуальність розгляду кожного правового спору; 8) розгляд правового спору закінчується прийняттям відповідного процесуального рішення, яке врегульовує конкретне питання по суті конфлікту; 9) застосування заходів державного примусу, які необхідні для виконання вищезазначеного рішення у повному обсязі;

– перелік питань, які вирішує суд на попередньому судовому засіданні, а саме: 1) про характер спірних правовідносин та законодавства, що підлягає застосуванню до цих правовідносин, обставини, що мають значення для правильного розгляду справи; 2) про склад осіб, які беруть участь у справі, та інших учасників арбітражного процесу; 3) про надання необхідних доказів та їх забезпечення, про призначення експертизи, необхідність огляду на місці письмових і речових доказів, а також ужиття заходів для надання сторонами доказів тощо; 4) про можливість розгляду справи, перенесення чи відкладення її розгляду на інший час, про що виноситься мотивована ухвала, тощо;

– системний підхід до визначення ознак, що висуваються до письмового документа, який має доказове значення для вирішення справи про порушення митних правил по суті, а саме: 1) відповідність компетенції органу та посаді особи, яка його видала; 2) відповідність вимогам діловодства; 3) наявність необхідних відомостей та реквізитів документа; 4) наявність відомостей, які можуть бути перевірені у встановленому законом порядку; 5) наявність відомостей, які отримані із відомих джерел

походження;

– перелік умов розгляду судом справ про порушення митних правил за спрощеною процедурою, до яких слід віднести: 1) незначне правопорушення, що чітко передбачене у Митному кодексі як таке, до якого може застосовуватися спрощена процедура судового розгляду; 2) санкція статті передбачає попередження чи незначний розмір штрафу; 3) якщо сторони судового процесу не заперечують про спрощений судовий розгляд справи про порушення митних правил; 4) якщо особа, що вчинила правопорушення, вперше притягується до адміністративної відповідальності та щиро розкаюється у вчиненому діянні; 5) якщо у межах спрощеного судового розгляду можна вирішити питання про відшкодування особою-правопорушником завданої шкоди;

дістало подальшого розвитку:

– напрямки щодо подальшого удосконалення стадії касаційного оскарження постанов про порушення митних правил, що передбачає визначення окремих категорії справ про порушення митних правил, які визнаються Кодексом України про адміністративні правопорушення такими, що можуть бути оскаржені в касаційному порядку;

– надано рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил на основі зарубіжного досвіду, а саме: щодо вирішення питання про матеріальні збитки у цьому самому судовому засіданні; розширення прав та обов'язків перекладача та спеціаліста у судовому засіданні; використання спрощеної процедури розгляду судом справ про порушення митних правил; можливості зупинення судового розгляду справ про порушення митних правил.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, узагальнення та висновки мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення для науки митного права, адміністративного процесу та можуть бути використані у:

– *правотворчості* – пропозиції є основою для удосконалення кодексів, законів, підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють порядок розгляду судами справ про порушення митних правил;

– *правозастосовній діяльності* – висновки та пропозиції можуть бути використано для удосконалення діяльності суду, який уповноважений розглядати справи про порушення митних правил, удосконалення правового статусу осіб, що беруть участь у судовому розгляді справ про порушення митних правил (акт впровадження Ковпаківського районного суду м. Суми від 17.09.2015);

– *науково-дослідній роботі* – висновки та пропозиції можуть бути використані при дослідженні проблемних питань роботи суду при вирішенні справ про митні правопорушення, удосконалення правового статусу учасників судового процесу (акт впровадження Сумського державного університету від 20.08.2015);

– *навчальному процесі* – матеріали наукової роботи можуть бути

застосовані при підготовці підручників та іншої навчальної літератури за такими напрямками: «Адміністративне право», «Митне право» (акт впровадження Сумського державного університету від 19.08.2015).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, що містяться в науковій роботі, були оприлюднені на науково-практичній конференції «Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення» (Київ, 2014) та круглому столі «Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ» (Київ, 2014).

Публікації. Основні результати проведеного наукового дослідження викладені у шести наукових статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України та іноземних держав, а також у двох тезах доповідей на науково-практичній конференції та круглому столі.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг роботи становить 212 сторінок, з яких 183 сторінки основного тексту. Список використаних джерел складається із 228 найменувань і займає 23 сторінки, додаток викладено на 6 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються її зв'язок з науковими планами та програмами, мета і задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, апробація результатів дисертації та публікації.

Розділ 1 «Теоретико-правові аспекти адміністративно-юрисдикційної діяльності суду» містить три підрозділи.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності суду»* здійснюється розгляд понять «юрисдикція» та «адміністративна юстиція», визначаються важливість та значення адміністративної юрисдикції, аналізуються шляхи розвитку адміністративної юрисдикції в Україні.

Досліджено поняття юрисдикції, яка посідає чільне місце в діяльності органів державного управління, суттєво впливає на ефективність охорони суспільних відносин від правопорушень. Дисертантом надано власне визначення поняття юрисдикції, під якою запропоновано розуміти діяльність уповноважених державою органів стосовно розгляду правових спорів, що виникають у державі, яка здійснюється у суворій відповідності до вимог закону, полягає у застосуванні закону до спірних правовідносин, а також у можливості застосування до правопорушників заходів примусового характеру. Розглянуто поняття адміністративної юрисдикції у вузькому та широкому розумінні та на основі отриманих знань визначено, що у широкому розумінні адміністративна юрисдикція пов'язана не тільки із

питаннями, що потребують правового регулювання, та вирішенням спору по суті, а й із проблемами, що виникають при здійсненні безпосередньої діяльності у сфері взаємодії із громадянами. У вузькому розумінні адміністративна діяльність являє собою безпосередній розгляд справ про адміністративні правопорушення як органами, що уповноважені державою на розгляд скарг та спорів, так і вищим органом у цій системі – судом.

У рамках підрозділу проаналізовано значення адміністративної юрисдикції та визначено її основні ознаки. Автор розглянув підходи вчених та законодавця до визначення поняття та змісту адміністративної діяльності суду як важливого державного органу, уповноваженого на розгляд різного роду конфліктів, що виникають у суспільстві. Змістом адміністративної юрисдикції суду є діяльність суду щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, яка включає в себе всю сукупність стадій здійснення розгляду відповідного правового спору починаючи зі здійснення його попереднього розгляду та закінчуючи прийняттям відповідного рішення.

У підрозділі 1.2 *«Форми адміністративно-юрисдикційної діяльності суду»* визначено, що діяльність будь-якого державного органу здійснюється у відповідних передбачених законах формах. Форма – це вираження відповідної діяльності державного органу, що зазвичай оформляється у вигляді конкретного правового акта чи рішення.

Запропоновано авторське визначення форм юрисдикційної діяльності судового органу та наголошено на тому, що форми юрисдикційної діяльності є досить важливими у процесі управління, адже саме через них виражається владно-організуюча спрямованість державного органу, відбувається реалізація компетенції органів влади.

Характеризуючи форми адміністративно-юрисдикційної діяльності суду, дисертант розглянув основні їх види. Доцільним, на думку автора, є поділ форм адміністративно-юрисдикційної діяльності на два основні види: правові та неправові. У діяльності суду форми доцільно розподілити на групи, якими, як ми вважаємо, можуть бути: 1) правова; 2) процесуальна; 3) організаційна; 4) матеріально-технічна, – які, у свою чергу, включають у себе окремі підвиди, що більш детально характеризують основні форми. Зроблено висновок, що важливим завданням форм юрисдикційної діяльності є те, що за їх допомогою забезпечуються: додержання встановленого порядку; гласність і прозорість діяльності; зміцнення законності й дисципліни як у самому державному органі, так і в суспільстві в цілому.

У підрозділі 1.3 *«Місце суду в системі адміністративно-юрисдикційних органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні проступки»* використання порівняльного методу дозволило чіткіше визначити місце суду в системі інших адміністративно-юрисдикційних органів, уповноважених на розгляд справ про адміністративні правопорушення. Розглянуто повноваження основних суб'єктів, уповноважених на розгляд справ про адміністративні правопорушення, та визначено, що ключову роль у здійсненні розгляду

справ про адміністративні правопорушення відіграє суд як найвищий орган у системі юрисдикційних органів. Автор наголошує на тому, що ключовим правовим актом, що визначає діяльність судів у державі, є Закон України «Про судоустрій та статус суддів», який визначає правові засади організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні.

У рамках підрозділу визначено спільні та відмінні ознаки розгляду справ про адміністративні правопорушення судом та органами та посадовими особами, які уповноважені розглядати справи про митні правопорушення. Характеризуючи суд як суб'єкт адміністративно-юрисдикційної діяльності, дисертант виділяє такі його особливості: 1) суд – остання ланка серед передбачених у Кодексі України про адміністративні правопорушення, рішення якого є загальнообов'язковими для виконання всіма державними органами та окремими громадянами та поширюються на всю територію України; 2) рішення неюрисдикційних органів можуть бути оскаржені до суду, а отже, суд має право здійснювати перегляд прийнятих неюрисдикційними органами рішень, скасовувати їх та виносити власне рішення; 3) до компетенції суду щодо здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення, на відміну від інших юрисдикційних органів, належить виключне право суду на вирішення певної категорії справ; 4) суд має право застосовувати всі передбачені заходи адміністративного впливу на правопорушників.

Розділ 2 «Особливості розгляду судом справ про порушення митних правил» містить чотири підрозділи.

У підрозділі 2.1 «Справи про порушення митних правил, що входять до адміністративної юрисдикції суду» визначаються такі поняття, як «провадження у справах про адміністративні правопорушення» та «провадження у справах про порушення митних правил».

У межах розгляду теми дисертації автор зазначає, що суттєвим є дослідження процесуального закріплення як самих порушень митних правил, так і порядку їх розгляду та відповідальності за них. Одним із ключових органів, уповноважених на розгляд справ про адміністративні правопорушення, є суд. Досить важливим питанням є розмежування справ, які мають розглядати суди загальної юрисдикції та адміністративні суди. Дисертант зазначає, що законодавцем встановлюється певне розмежування справ, які розглядаються адміністративними судами, тобто справ з приводу рішень, дій чи бездіяльності митних органів у справах про порушення митних правил та судів загальної юрисдикції, які розглядають саме митні правопорушення. Визначається, що на практиці, на жаль, таке розмежування справ здійснюється не завжди правильно, про що свідчить численна кількість спорів, що виникають під час визначення судової юрисдикції щодо вирішення справ з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності. Дисертант наводить приклади з практики щодо неодноразового порушення підсудності між судами загальної юрисдикції та

адміністративними судами у вирішенні справ про адміністративні правопорушення.

Як висновок наведено головні критерії, за якими необхідно здійснювати розмежування компетенції судів загальної юрисдикції та адміністративних судів, а саме: 1) адміністративні суди розглядають процедуру розгляду уповноваженими органами справ про адміністративні правопорушення, в той час як суди загальної юрисдикції здійснюють притягнення правопорушників митних правил до відповідальності та накладення на них відповідних санкцій; 2) обов'язковим суб'єктом справ у адміністративному процесі є суб'єкт владних повноважень, уповноважений на розгляд справ про митні правопорушення.

У підрозділі 2.2 «Підготовка справ про порушення митних правил до судового розгляду» з'ясовано основну мету, значення, а також місце підготовчої стадії у судовому розгляді. Наголошено на тому, що стадія підготовки справи до судового розгляду є окремою стадією судового процесу. Підготовка справи до судового розгляду є широким та більш загальним поняттям, в той час як попереднє судове засідання характеризує окрему частину підготовки справи до судового розгляду. Визначено, що попереднє судове засідання – це судове засідання, що відбувається в межах підготовчого провадження. Мета стадії – вжиття заходів для всебічного та об'єктивного розгляду й вирішення справи в одному судовому засіданні протягом розумного строку.

Зроблено висновок, що у межах попереднього судового засідання вирішується ряд досить важливих питань, які в подальшому є необхідними для вирішення справи по суті та найбільш оптимального, ефективного та оперативного проведення судового розгляду. Визначено, що попереднє судове засідання є кінцевою стадією підготовчої стадії судового розгляду, в якій визначається коло доказів, питань, які мають бути досліджені та вирішені у судовому засіданні.

Узагальнюючи позиції вчених щодо поняття, мети та основних характеристик стадії попереднього судового засідання, дисертант визначив основні риси попереднього судового розгляду: 1) здійснюється суддею одноособово; 2) є самостійною стадією судового процесу; 3) призначається у тому випадку, коли у цьому є необхідність, тобто стадія попереднього судового розгляду може як призначатися у конкретній судовій справі, так і не призначатися, що зумовлюється необхідністю вирішення тих питань, які сприятимуть подальшому здійсненню судового розгляду; 4) попереднє судове засідання здійснюється за участю сторін та інших осіб, які беруть участь у справі; 5) у попередньому судовому засіданні вирішується питання щодо з'ясування обставин, які перешкоджають розгляду справи по суті, та кола осіб, які братимуть участь у справі, предмета доказування; 6) метою попереднього судового розгляду є забезпечення правильного та швидкого вирішення справи про порушення митних правил та ухвалення законного та обґрунтованого судового рішення.

У підрозділі 2.3 «Порядок розгляду судом справ про порушення митних правил» досліджено стадії безпосереднього розгляду судом справ про порушення митних правил. У рамках дослідження визначено, що стадія судового розгляду справ про адміністративні правопорушення є центральною та ключовою стадією, яка включає в себе розгляд справи по суті, досягнення мети та завдань судового розгляду справи. Саме на цій стадії вирішуються найважливіші завдання цього провадження: встановлюються винні особи, забезпечується правильне застосування законодавства з тим, щоб до кожного правопорушника були застосовані справедливі заходи адміністративного впливу.

Досліджено підходи вчених до можливості розгляду справ про порушення митних правил як колегіально, так і одноособово. Дисертант підтримує й обґрунтовує думку щодо доцільності розгляду справ про порушення митних правил суддею одноособово, оскільки відповідні адміністративні правопорушення мають порівняно невеликий ступінь суспільної небезпеки.

У межах підрозділу розглянуто кожного учасника судового розгляду (секретаря судового засідання, суддю, сторони судового розгляду, їх законних представників та представників за довіреністю, представника органу доходів та зборів України, перекладача), а також докази, умисел на вчинення правопорушення, обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність.

Запропоновано авторське визначення понять «дослідження доказів» та «оцінка доказів». Так, під дослідженням доказів розуміється з'ясування смислу та інформаційного значення поданих сторонами доказів. Оцінка доказів означає діяльність, що приводить до переконання про допустимість, належність, достовірність доказів і достатність їх сукупності для встановлення обставин, що мають значення для справи. Автором запропоновано правила, якими слід керуватися при оцінці доказів.

У рамках дослідження зроблено висновок, що тільки при комплексному дослідженні всіх обставин вчинення митного правопорушення можна дійти до дійсно правильного рішення у справі та призначити покарання, яке відповідатиме характеру вчинення правопорушення, особі правопорушника, меті, мотивам вчинення правопорушення тощо.

У підрозділі 2.4 «Порядок винесення судом постанови у справах про порушення митних правил та порядок їх оскарження» конкретизується заключна частина судового розгляду справи про митне правопорушення, а саме винесення судом відповідного рішення, яке оформляється у відповідну постанову.

Розглядаючи проблему функціонування нарадчої кімнати, дисертант наголошує на тому, що на сьогодні в жодному нормативно-правовому акті не визначено, який вигляд повинна мати нарадча кімната. Законодавець повинен перебачити всі необхідні критерії, яким має відповідати нарадча кімната. Запропоновано внести зміни до Кодексу про адміністративні правопорушення,

Митного кодексу України за допомогою введення статті, що визначала би критерії, яким має відповідати нарадча кімната.

У підрозділі досліджено та охарактеризовано види постанов, які приймаються судом після розгляду справи по суті. Особливу увагу приділено винесенню судом постанови про проведення додаткової перевірки та запропоновано на законодавчому рівні для унеможливлення прийняття судом необґрунтованих постанов про проведення додаткової перевірки та умисного затягування розгляду справи про митне правопорушення визначити підстави, наявність яких передбачає винесення судом постанови про повернення додаткової перевірки.

Конструктивним, на думку дисертанта, є питання щодо визначення строку для подання апеляційної скарги та можливості касаційного оскарження постанов про митне правопорушення. Більшість науковців зводять свої висновки до того, що строк на подачу апеляційної скарги має бути достатнім для того, щоб сторона судового процесу мала можливість ознайомитися із рішенням суду першої інстанції та підготувати саму апеляційну скаргу. Автор звертає увагу на двояке розуміння відсутності касаційного оскарження постанов про порушення митних правил та можливість звернення одразу ж до міжнародних організацій: по-перше, застосовуються не всі засоби захисту на національному рівні; по-друге, звернення до міжнародних судових установ вимагає досить тривалого часу та значних матеріальних затрат; по-третє, сам характер справ про порушення митних правил є незначним, тягне за собою накладення штрафу чи іншого більш м'якого адміністративного стягнення.

Розділ 3 «Проблеми та шляхи удосконалення правового забезпечення адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Проблемні питання, що виникають у адміністративно-юрисдикційній діяльності суду у справах про порушення митних правил» розглянуто основні проблеми адміністративно-юрисдикційної діяльності у справах про порушення митних правил та наголошено на важливості їх вирішення.

Висловлюється думка щодо законодавчого закріплення строку, який є необхідним для передачі уповноваженим органом доходів та зборів України протоколу про адміністративне правопорушення до суду. Автор вважає за необхідне доповнити статтю 494 Митного кодексу України частиною 10 та викласти її у такій редакції: «Протокол про порушення митних правил, складений уповноваженою на те особою органу доходів та зборів України, який підлягає розгляду судом, має бути направлений із необхідними матеріалами до суду у 5-денний строк з моменту його складання».

До інших проблем запропоновано віднести такі: внесення неповних відомостей про боржника до протоколу про митне правопорушення; проблеми, які виникають під час повідомлення осіб-правопорушників про судовий розгляд справ про порушення митних правил, під час участі особи в

судовому розгляді справ про адміністративні правопорушення, виклику свідків у судове засідання, оскарження судових рішень тощо. Особливу увагу дисертант приділяє строкам розгляду справ про порушення митних правил та можливості застосування до особи-правопорушника примусового приводу. Дисертант вважає за необхідне внести зміни до Митного кодексу України, а саме до статті 526, доповнивши її частиною 5 такого змісту: «До правопорушника, свідка чи іншого учасника справи про порушення митних правил, розгляд якої здійснюється у судовому порядку, може бути застосований примусовий привід працівниками органів внутрішніх справ у випадку повторної неявки зазначених осіб на судовий розгляд справи, якщо вони були належним чином повідомлені про час та місце розгляду справи та якщо явка цих осіб визнана судом обов'язковою».

У підрозділі 3.2 «Напрями удосконалення законодавства, яке регламентує адміністративно-юрисдикційну діяльність суду у справах про порушення митних правил» проаналізовано досвід інших країн з питань адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил.

Аналізуючи напрями удосконалення законодавства з питань адміністративно-юрисдикційної діяльності, автор визначив, що адаптація митного законодавства України до визнаних міжнародних стандартів і норм відбувається досить повільно. Позитивним в аспекті вдосконалення законодавства з питань розгляду судами справ про адміністративні правопорушення можна вважати досвід Республіки Казахстан та Російської Федерації.

Характеризуючи досвід інших країн у сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності, дисертант зазначає, що на сьогодні у Митному кодексі України відсутня норма статті, яка передбачала б відшкодування нанесених неправомірними діями збитків, а судді, у свою чергу, при вирішенні справи по суті часто не розглядають питання про відшкодування матеріальних збитків за порушення митних правил. На думку дисертанта, вирішення судом питання щодо матеріальних збитків у цьому ж самому судовому засіданні є досить важливим, адже позбавить затрат щодо її відшкодування в цивільно-процесуальному порядку.

На основі вищенаведеного автор пропонує внести зміни до Митного кодексу України, доповнивши статтю 528, що має назву «Особливості розгляду судом справ про порушення митних правил», частиною 4, яку слід викласти у такій редакції: «У рамках вирішення судом справи про адміністративне правопорушення суд може вирішити питання про відшкодування особою-правопорушником завданих державі в особі органу доходів та зборів України матеріальних збитків. Відшкодування матеріальних збитків юридичним та фізичним особам здійснюється у встановленому законом порядку»

У підрозділі особлива увага приділяється участі інших учасників судового процесу (перекладача, спеціаліста та експерта) у провадженні

справи. Наголошено на тому, що у порівнянні із законодавством республіки Молдова значно ширшими повноваженнями у справах про порушення митних правил наділено перекладача.

ВИСНОВКИ

У дисертації викладено основні теоретичні положення та нове вирішення наукового завдання щодо визначення та удосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності суду при вирішенні справ про порушення митних правил. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Серед них основними є такі:

1. Сформульовано авторське визначення поняття «адміністративно-юрисдикційна діяльність суду», під якою запропоновано розуміти визначену нормативно-правовими актами діяльність суду щодо розгляду та вирішення спорів, що мають публічно-правовий характер, тобто однією із сторін спору обов'язково є орган державної влади, який наділений відповідними управлінськими та розпорядчими функціями щодо застосування відповідної та чіткої процедури та прийняття обов'язкового для виконання рішення, яке захищається примусовою силою держави у випадку його невиконання чи неналежного виконання.

2. Визначено основні форми адміністративно-юрисдикційної діяльності суду. Під формою юрисдикційної діяльності суду слід розуміти зовнішній вираз однорідних та послідовних дій суду та його окремих посадових осіб у процесі здійснення ними своєї діяльності, що виражається у процесі реалізації правових, організаційних, процесуальних та матеріально-технічних операцій. Форми адміністративно-юрисдикційної діяльності суду доцільно розподілити на групи, якими можуть бути: 1) правова; 2) процесуальна; 3) організаційна; 4) матеріально-технічна, – які, у свою чергу, включають в себе окремі підвиди, що більш детально характеризують основні форми. До правових форм віднесено нормотворчість, можливості суду скасовувати правові норми та постановляти власні, інтерпретаційний характер, нормотворення, видання індивідуальних актів управління. Процесуальна форма є нормативно встановленим порядком здійснення правосуддя в адміністративних справах про порушення митних правил. Організаційні форми є допоміжними та не викликають настання юридичних наслідків. Матеріально-технічні норми є зовнішнім виразом різних операцій матеріально-технічного характеру, які використовуються для забезпечення діяльності органів публічної влади.

3. Розкрито місце суду в системі адміністративно-юрисдикційних органів, уповноважених на розгляд справ про митні правопорушення. Встановлено, що суд як суб'єкт юрисдикційної діяльності має певні особливості порівняно з іншими органами та посадовими особами,

уповноваженими розглядати справи про митні правопорушення, а саме:

- 1) суд – остання ланка серед передбачених у Кодексі України про адміністративні правопорушення органів, уповноважених на розгляд справ про адміністративні правопорушення, рішення якого є загальнообов'язковими для виконання всіма державними органами та окремими громадянами та поширюються на всю територію України;
- 2) рішення органів та посадових осіб, уповноважених розглядати справи про митні правопорушення, можуть бути оскаржені до суду, а отже, суд має право здійснювати перегляд прийнятих цими органами рішень, скасовувати їх та виносити власне рішення;
- 3) до компетенції суду щодо здійснення розгляду справ про адміністративні правопорушення, на відміну від інших юрисдикційних органів, належить виключне право на вирішення певної категорії справ, тобто Кодексом України про адміністративні правопорушення встановлюється виключна компетенція суду;
- 4) суд має право вживати всіх передбачених заходів адміністративного впливу на правопорушників.

4. Критеріями, за якими здійснюється розмежування компетенції судів загальної юрисдикції та адміністративних судів, є такі:

- 1) адміністративні суди розглядають саму процедуру розгляду уповноваженими на розгляд справ про адміністративні правопорушення суб'єктами, в той час як суди загальної юрисдикції здійснюють притягнення правопорушників митних правил до відповідальності та накладення на них відповідних санкцій;
- 2) обов'язковим суб'єктом справ у адміністративному процесі є суб'єкт владних повноважень, який уповноважений на розгляд справ про митні правопорушення;
- 3) суди загальної юрисдикції забезпечують притягнення до адміністративної відповідальності порушника шляхом накладення на нього певного виду адміністративного стягнення, в той час як адміністративні суди визначають законність чи незаконність певних дій посадових осіб митних органів тощо.

5. При здійсненні попереднього судового засідання у справах про порушення митних правил потрібно вирішити питання:

- 1) спірних правовідносин та законодавства, що підлягає застосуванню до цих правовідносин, обставин, що мають значення для правильного розгляду справи. Правильне використання норм матеріального і процесуального права дозволяє реалізувати ряд основних принципів судочинства;
- 2) питання про склад осіб, які беруть участь у справі, та інших учасників арбітражного процесу. Положення процесуального законодавства в реалізації зазначеного завдання передбачають, що при підготовці справи до судового розгляду вирішується питання про виклик до судового засідання експертів, свідків, залучення перекладача;
- 3) питання про надання необхідних доказів, про їх забезпечення, питання про призначення експертизи, необхідність огляду на місці письмових і речових доказів, а також щодо вжиття заходів для надання сторонами доказів тощо;
- 4) питання про можливість розгляду справи, перенесення чи відкладення її розгляду на інший час, про що виноситься

мотивована ухвала, тощо.

6. Визначено проблемні питання, які виникають в адміністративно-юрисдикційній діяльності суду у справах про порушення митних правил, до яких слід віднести: 1) проблему можливості розгляду судом справи за відсутності порушника, відомості про місце проживання якого невідомі, чи щодо особи, яка не має реєстрації та постійного місця проживання; 2) відсутність закріплених на законодавчому рівні підстав для винесення постанов про проведення додаткової перевірки; 3) відсутність встановленого терміну (строку), протягом якого представник органу доходів та зборів України повинен направити протокол про порушення митних правил до суду на розгляд; 4) внесення неповних відомостей про боржника до протоколу про митне правопорушення; 5) відсутність у чинному законодавстві можливості здійснення примусового приводу порушника, який ухиляється від явки до суду у самостійному порядку; 6) відсутність у законодавстві підстав для зупинення провадження у справі про порушення митних правил; 7) проблема оскарження постанов у справі про порушення митних правил.

7. Враховуючи досвід зарубіжних країн, запропоновано в рамках вирішення судом справи про адміністративне правопорушення вирішувати й питання про відшкодування особою-правопорушником завданих матеріальних збитків; розмежовувати справи про порушення митних правил на вчинені фізичною особою та вчинені посадовою особою (на прикладі Республіки Молдова); розширити права окремих учасників судового процесу – перекладача (на прикладі Республіки Білорусь), експерта (на прикладі Російської Федерації), спеціаліста; встановити спрощений порядок розгляду судом певних категорій справ про порушення митних правил.

8. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил, а саме:

а) визначено підстави, наявність яких передбачає винесення судом постанови про повернення додаткової перевірки. Запропоновано внести зміни до глави 69 Митного кодексу України, яка має назву «Порядок провадження у справах про порушення митних правил», та визначити, що підставами для повернення судом справи про митне правопорушення до органу, який здійснював досудове розслідування, можуть стати: 1) виправлення допущених помилок при складанні протоколу про митне правопорушення; 2) відсутність необхідних доказів того чи іншого елемента, який потрібно довести для вирішення справи по суті; 3) відсутність фактичних даних, якими обґрунтовуються конкретні докази у справі; 4) неможливість розгляду справи у зв'язку із неповними відомостями про особу правопорушника та неповним складанням протоколу про порушення митних правил; 5) інші підстави, які, на розсуд суду, є необхідними для вирішення справи по суті та прийняття дійсно обґрунтованого рішення (наприклад, допит інших свідків у справі, пояснення осіб тощо);

б) з метою економії часу й так завантажених суддів, які постійно

розглядають справи про поновлення строку на апеляційне оскарження, вважаємо за необхідне збільшити час на подачу апеляційної скарги до 15 календарних днів, про що внести зміни до глави 72 Митного кодексу України;

в) строк передавання чи пересилання матеріалів до суду потрібно закріпити на законодавчому рівні внесенням відповідних змін до Митного кодексу України. Так, статтю 493 Митного кодексу України слід доповнити частиною 10, яку викласти в такій редакції: «Протокол про порушення митних правил, яке підлягає розгляду судом, складений уповноваженою на те особою органу доходів та зборів України, має бути направлений із необхідними матеріалами до суду у 5-денний строк з моменту його складання»;

г) внести зміни до Митного кодексу України, якими передбачити застосування до осіб – порушників митних правил примусового приводу органами внутрішніх справ з метою доставлення такої особи до залу судового засідання для вирішення справи по суті, доповнивши статтю 526 Митного кодексу України частиною 5 такого змісту: «До правопорушника, свідка чи іншого учасника справи про порушення митних правил, розгляд якої здійснюється у судовому порядку, може бути застосований примусовий привід працівниками органів внутрішніх справ у випадку повторної неявки зазначених осіб на судовий розгляд справи, якщо вони були належним чином повідомлені про час та місце розгляду справи та якщо явка цих осіб визнана судом обов'язковою»;

д) запропоновано запровадити можливість зупинення провадження у справі про митне правопорушення. Що стосується розгляду справ про митне правопорушення, то у чинному Митному кодексі України не передбачено випадків зупинення провадження у справі, що є досить суттєвим недоліком правового регулювання при розгляді судом справ про порушення митних правил. Характеризуючи норми інших галузей права, вважаємо за доцільне главу 69 Митного кодексу України доповнити статтею, яка б визначала зупинення провадження у справі про порушення митних правил. До підстав такого зупинення слід віднести: 1) перебування сторони у тривалому службовому відраженні; 2) хворобу правопорушника, участь якого у судовому засіданні визнана судом обов'язковою; 3) час розшуку правопорушника або застосування до його примусового приводу; 4) призначення судом експертизи чи звернення за допомогою до спеціаліста з метою надання інформаційної чи іншої консультативної допомоги; 5) перебування правопорушника в іншій місцевості, пов'язане із трудовою діяльністю чи відпусткою; 6) інші обставини, що можуть затягнути процес розгляду справи по суті;

е) запропоновано вирішити проблему відшкодування збитків від порушень митних правил через внесення змін до Митного кодексу України. Так, статтю 528, що має назву «Особливості розгляду судом справ про порушення митних правил», слід доповнити частиною 4 в такій редакції: «У

рамках вирішення судом справи про адміністративне правопорушення суд може вирішити питання про відшкодування особою-правопорушником завданих державі в особі органу доходів та зборів України матеріальних збитків. Відшкодування матеріальних збитків юридичним та фізичним особам здійснюється у встановленому законом порядку»;

ж) запропоновано у статті 497 Митного кодексу України розширити перелік осіб, які беруть участь у провадженні у справі про порушення митних правил, та доповнити його таким учасником провадження, як спеціаліст. В окремій статті слід передбачити, що спеціалістом є особа, що здійснює інформаційну, консультативну та іншу допоміжну роботу при вирішенні судом справ про порушення митних правил. У цій статті також слід визначити права та обов'язки спеціаліста, порядок його залучення та участі у судовому засіданні, визначити випадки, коли особа не може бути залучена як спеціаліст у справі про порушення митних правил;

з) запропоновано статтю 503 Митного кодексу України доповнити частиною 3, в якій визначити права та обов'язки перекладача. Основними правами можна назвати: а) право на захист від посягань; б) право на винагороду за виконану роботу; в) право подавати скарги на дії посадових осіб, що веде справу; г) знайомитися із матеріалами справи, робити з них виписки тощо. Основними обов'язками перекладача є: а) вчасно з'являтися на виклик посадової особи чи суду, який здійснює розгляд справи про митне правопорушення; б) сумлінно виконувати свої обов'язки; в) чітко та неупереджено робити переклад визначеного матеріалу; г) відмовитися від участі у справі, якщо він не володіє знаннями, необхідними для перекладу; д) засвідчити правильність перекладу своїм підписом; е) виконувати законні вимоги посадової особи, що здійснює розгляд справи про митне правопорушення, чи суду.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Чернобай О. І. Стадія розгляду судом справ про порушення митних правил та особи, які беруть у ній участь / О. І. Чернобай // Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки». – Спецвипуск. – 2013. – Том 2. – С. 69–71.

2. Чернобай О. І. Підготовка справи про адміністративне правопорушення до судового розгляду як одна із стадій судового процесу / О. І. Чернобай // Митна справа. – 2013. – Спецвипуск. – С. 320–324.

3. Чернобай О. І. Види форм адміністративно-юрисдикційної діяльності суду / О. І. Чернобай // Митна справа. – 2014. – № 1. – Ч. 2. – Кн. 2. – С. 313–317.

4. Чернобай О. І. Місце суду у системі адміністративно-юрисдикційних органів, уповноважених розглядати справи про

адміністративні правопорушення / О. І. Чернобай // Наука і правоохорона. – 2014. – № 1. – С. 164–168.

5. Чернобай О. І. Теоретичні узагальнення щодо розуміння сутності поняття «адміністративна юрисдикція» / О. І. Чернобай // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право». – 2015. – Випуск 1. – С. 124–130.

6. Чернобай О. И. Основные проблемы, которые возникают при рассмотрении судом дел о нарушении таможенных правил / О. И. Чернобай // Право и политика. – 2013. – Спецвыпуск. – С. 44–48.

7. Чернобай О. І. Поняття та класифікація форм адміністративно-юрисдикційної діяльності суду / О. І. Чернобай // Дотримання прав людини: сучасний стан правового регулювання та перспективи його вдосконалення : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5 березня 2014 р.). – К. : НАВС, 2014. – С. 147–151.

8. Чернобай О.І. Значення і сутність адміністративної юрисдикції / О.І. Чернобай // Публічне адміністрування в сфері внутрішніх справ : матеріали круглого столу (м. Київ, 14 травня 2014 р.). – К. : НАВС, 2014. – С. 138–139.

АНОТАЦІЯ

Чернобай О. І. Адміністративно-юрисдикційна діяльність суду у справах про порушення митних правил – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України. – Дніпропетровськ, 2016.

Дисертацію присвячено дослідженню адміністративно-юрисдикційної діяльності суду, особливостей розгляду судом справ про порушення митних правил. Досліджено справи про порушення митних правил, що входять до адміністративної юрисдикції суду, надано визначення таким основним поняттям, як «юрисдикція», «юрисдикційна діяльність», «адміністративно-юрисдикційна діяльність державного органу».

Здійснено детальний розгляд стадії підготовки справ про порушення митних правил до судового розгляду: визначено місце і значення попереднього судового засідання, питання, які вирішуються в ньому; визначено порядок розгляду судом справ про порушення митних правил. Особливу увагу приділено порядку винесення судом постанови у справах про порушення митних правил та порядку їх апеляційного і можливості касаційного оскарження.

На основі аналізу досвіду зарубіжних країн запропоновано конкретні пропозиції та внесено рекомендації стосовно вдосконалення законодавства

щодо адміністративно-юрисдикційної діяльності суду у справах про порушення митних правил.

Ключові слова: юрисдикція, суд, митні правопорушення, митні правила, адміністративно-юрисдикційна діяльність, судовий розгляд.

АННОТАЦІЯ

Чернобай О. И. Административно-юрисдикционная деятельность суда по делам о нарушении таможенных правил – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел Министерства внутренних дел Украины. – Днепропетровск, 2016.

Диссертация посвящена исследованию административно-юрисдикционной деятельности суда, особенностей рассмотрения судом дел о нарушении таможенных правил. Рассматриваются дела о нарушении таможенных правил, входящих в состав административной юрисдикции суда, дается определение основных понятий «юрисдикция», «юрисдикционная деятельность», «административно-юрисдикционная деятельность государственного органа». Раскрывается сущность понятия административной юрисдикции суда, под которой следует понимать определенную нормативно-правовыми актами деятельность суда по рассмотрению и разрешению споров, носящих публично-правовой характер, то есть одной из сторон спора обязательно выступает орган государственной власти, наделенный соответствующими управленческими и распорядительными функциями с применением соответствующей и четкой процедуры и принятием обязательного для исполнения решения, которое защищается принудительной силой государства в случае его невыполнения или ненадлежащего выполнения. Определяются признаки и особенности административной юрисдикции суда.

Осуществляется детальное рассмотрение стадии подготовки дел о нарушении таможенных правил к судебному разбирательству, определяются место и значение предварительного судебного заседания и вопросы, решаемые в нем. Анализируется стадия подготовки дел о нарушении таможенных правил к непосредственному судебному разбирательству, очерчивается порядок рассмотрения судом дел о нарушении таможенных правил. Особое внимание уделено порядку вынесения судом постановления по делу о нарушении таможенных правил и порядку их апелляционного и возможности кассационного обжалования.

Весомую роль в диссертации играет освещение проблемных вопросов, возникающих в административно-юрисдикционной деятельности суда; приводятся конкретные пути преодоления пробелов в законодательстве,

регулирующем рассмотрении судами дел о нарушении таможенных правил.

Предлагаются конкретные рекомендации по усовершенствованию законодательства в области административно-юрисдикционной деятельности суда по делам о нарушении таможенных правил, а именно о возможности приостановления производства по делу о таможенном правонарушении, применения к лицам – нарушителям таможенных правил принудительного привода органами внутренних дел, установления срока передачи или пересылки протокола о таможенном правонарушении и других материалов в суд; определяются основания, наличие которых предполагает вынесение судом постановления о возвращении дополнительной проверки.

Ключевые слова: юрисдикция, суд, таможенные правонарушения, таможенные правила, административно-юрисдикционная деятельность, судебное разбирательство.

SUMMARY

Chernobay O.I. Administrative and jurisdictional activity of the court in cases of violation of customs regulations. – *The manuscript.*

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, speciality 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law – Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs of Ministry of Internal Affairs of Ukraine. – Dnipropetrovsk, 2016.

The thesis is devoted to the administrative jurisdiction activity of the court, to the characteristics of taking cases on violation of custom rules under advisement by a court. The cases on violation of custom rules that are within the administrative jurisdiction of the court were investigated, the basic concepts of «jurisdiction», «jurisdictional activity», «administrative-jurisdictional activity of a public authority» were defined. The essence of the concept of administrative jurisdiction of the court was interpreted as the activity of the court fixed by regulatory acts concerning taking disputes under advisement and resolving them that are of a public and law nature, i.e. one of the parties to the dispute must be a public authority which has the relevant management and administrative functions and uses appropriate and accurate procedure and adopts a binding decision that is protected by forced power of the state in case of its failure or improper implementation.

Specific proposals were made and recommendations were given based on the experience of foreign countries to improve legislation on administrative jurisdictional activity of the court in cases of violation of custom regulations.

Keywords: jurisdiction, court, customs offenses, customs rules, administrative and jurisdictional activity, trial.